

CAPUT XIII.

Confirmatur thema præsens ex quorundam præceptorum juris naturalis gravi difficultate solis naturæ viribus nunquam superanda. Hæc inter pertinent præcepta: de non concupiscendo; de dilectione inimicorum: & præcipue præceptum naturale diligendi Deum super omnia ut auctorem naturæ. Quod ob nimiam ad bonum privatum adhæSIONEM sine gratia impleri potentia morali non posse docent SS. Bernardus, & Thomas, & ante hos Concilii Arausicani Patres; novissime vero Synodus Tridentina definiens: sine gratia Deum diligere non posse sicut oportet. Diligere Deum, ut oportet, quum ut auctor naturæ super omnia diligitur; ex primo Symboli Apostolici Articulo, & ex S. Augustino demonstratur. Hanc Dei dilectionem in præsentis statu proxime, vel remote ad justificationem hominem disponere ex præmissis quibusdam consecrariis conficitur. Inde instauratur argumentum ex Synodo Arausicana, & Tridentina depromptum.

§. CXXVI. **A**d ulteriorem præsentis thematis corroborationem accedit, quod negari omnino nequeat, existere quadam juris naturalis præcepta, quæ spectata hominis infirmitate longe sunt observatu difficillima, adeoque

que moraliter impossibilia. Istud enim post S. Augustinum Synodus Trid. satis perspicue his verbis innuit: *Deus jubendo monet, & facere, quod possis, & petere, quod non possis, & adjuvat, ut possis a)*. Supponit ergo aliqua esse præcepta, quæ potentia morali fieri possint per vires naturales; quædam vero, quæ seruari ab homine nequeant, potentia morali cum actu conjuncta propter adhærentem difficultatem, quam non tollit nisi gratia precibus exorata. Hoc sensu agebat S. Augustinus: *Deus jubet aliqua, quæ non possumus, ut noverimus, quid ab illo petere debeamus. Ipsa est fides, quæ orando impetrat, quod lex imperat, b)*: distinguenda enim est lex a gratia, lex jubere novit, gratia juvare, inquit idem S. Doctor Epist. ad Innocentium Papam jam sæpe laudata. Denique Juliano subinde objicienti: *Hæc imperat Deus, quæ fieri possunt*, respondet Lib. 3. Operis imperf. n. 116, *Non est verum, quod dicit; sed ipse dedit, ut faciant eis, qui facere possunt, & faciunt, & eos, qui non possunt, imperando admonet a se poscere, ut possint. *)* Unde communiter docent

a) Sess. 6. Cap. 11. b) Lib. de grat. & Lib. arbitr. Cap. 16.

*) Mirum non est, Augustinum a quibusdam sequioris ævi Theologis accusatum fuisse, velut qui excefferit, de lege adversus Pelagianos scribens; cum nec defuerint, qui vel ipsum Gentium Apostolum in ejusdem excessus invidiam vocarent (§. CXX. Nota). Sed Augustinus posthumum sui vindicem nactus est in Cardinale Norisio in Vindiciis August. § VI. p. 54. & seq. Neque novum hoc erat accusationis caput, sed a Pelagianis Augustini æmulis mutuatum, quos jam olim S. Doctor S. Pauli auctoritate egregie refutabat Lib. 3. ad Bonifac. C. 2. ita scribens: *Prorsus non intelligunt, quid de lege dicamus: quia id, quod dicit Apostolus, quem non intelligunt, dicimus. — Dicimus lege fieri, ut Deus, quid fieri velit, audiat: gratia vero fieri, ut Deo obediat. Lex er-*

cent Theologi cum S. Thoma: doctrinam, & literam legis Evangelicæ, qua parte se extendit ad actus interiores, & exteriores, longe graviolem ac difficiliorem esse lege veteri: *Alia difficultas est, inquit S. D. circa opera virtutum in interioribus actibus. - - Et quantum ad hoc præcepta novæ legis sunt graviora præceptis veteris legis: quia in lege nova prohibentur interiores motus animi, qui expresse in veteri lege non prohibebantur in omnibus, est in aliquibus prohiberentur, in quibus tamen prohibendis pœna non apponebatur. Hoc autem est difficillimum non habenti virtutem a).* Quare si observatio legis veteris erat moraliter impossibilis, ut eam propterea Apostolorum Princeps jugum appellaverit, quod nec Patres nostri, nec Apostoli olim portare potuerint b); idem ergo a fortiori de sola legis Evangelicæ litera dicendum erit. Enim vero diligere Deum usque ad contemptum sui: abnegare semetipsum; uti hoc mundo tanquam non utamur: motus iræ, superbix, vindictæ, pravæque cupiditatis identidem nos laceffentes compescere ita difficile esse sine spiritu vivificante, ut sit moraliter impossibile, nullus, puto,

go auditores justitiæ facit, gratia factores - - Ecce, quod dicimus, orent, ut aliquando intelligant; non litigent, ut nunquam intelligant. Tum ibidem C. 7. n. 20. Cur, inquit, Paulus justitiam suam, quæ ex lege est, noluit habere, sed projecit, ut stercora? (Philip. 3. v. 6. seq.) nisi quia hoc est, - - eos esse sub lege, qui ignorantes Dei justitiam, & suam volentes constituere, justitiæ Dei non sunt subiecti? putant enim se arbitrii sui viribus implere legem jubentem, & ista impliciti superbia ad gratiam non convertuntur juvantem. Sic eos litera occidit. - - Ita remanent aut aperte iniqui, aut fallaciter just: in aperta iniquitate evidenter elisi, in fallaci justitiâ insipienter elati. Hæc utique quam optime quadrant in eos, qui S. Augustinum, & cum eo S. Paulum ob nimiam legis depressionem accusare non erubuerunt.

a) Quæst. 170. Art. 4. b) Actor 15. v. 10.

puto, diffitebitur, qui humanæ corruptionis indolem habeat exploratam.

§. CXXVII. Et quis porro sibi adeo præfidere aufit, ut tantam nativis viribus suis virtutem attribuendam putet, quantam de se præsumere non audebant Viri quique in omni sanctitate, & christiana perfectione contummatissimi? Atqui vero nec Auctor Libri sapientiæ, nec Apostolus ipse tantum viribus suis confidere aufi sunt, ut præceptum juris naturalis: non concupisces, sine adjutorio & gratia Dei observare se posse crederent: Scivi, ajebat ille, quoniam aliter non possum esse continens, nisi Deus det. a) In quem locum S. Augustinus: Jubeat ergo Deus, inquit, continentiam, jubet per legem, dat per gratiam b). Nec minus sincere alter de se ipso fatetur: aliam se videre legem in membris suis repugnantem legi mentis suæ, demumque exclamans subjungit: infelix ego homo! quis me liberabit a corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum C. D. N. c). Unde rursus S. Doctor d): Procul dubio, ait, a corpore mortis hujus, ubi alia lex repugnat legi mentis, neminem liberavit, aut liberat sua possibilitas, quæ perdita eget Redemptore, sauciata Salvatore; sed gratia Dei per fidem unius Mediatoris Dei & hominum, hominis Christi Jesu, qui & Deus cum esset, hominem fecit, & manens Deus homo factus refecit ipse, quod fecit. Nipia ergo præfidentia, nedum insigni arrogantia fascinatius sit oportet, qui quantum ad observationem hujus legis per solas naturales liberi arbitrii vires plus gentium Apostolo facere se posse contendat.

§. CXXVIII. Exstat præterea peculiare Juris naturalis præceptum de dilectione inimicorum in lege
Evan-

a) Sap. 8. v. 21. b) Ep. 89. ad Hilar. c) Ad Rom. C. 7. v. 23. 24. 25. d) Epist. ad Innocentium Pp. suo, & aliorum Episcoporum nomine missa.

Evangelica evidentissime inculcatum: *diligite inimicos vestros*, ait Christus, *bene facite his, qui oderunt vos* a). Sed vero hujus legis obligationem propriis naturæ viribus morali potentia impleri non posse SS. Patres passim aperte fatentur. S. Ambrosius: *hoc præceptum*, inquit, *post Evangelium omnes didicimus & servare non possumus* b), intellige, solis naturæ viribus; servari ergo posse viribus gratiæ supponit adducto ibidem exemplo Josephi Patriarchæ. Similiter S. Hieronymus idem præceptum *Sanctorum viribus*, id est, viribus gratiæ possibile esse contendit, idque plurimum Sanctorum exemplis demonstrat, solumque eorum sententiam improbat, *qui præcepta Dei sua imbecillitate, non Sanctorum viribus estimantes, putant esse impossibilia, quæ præcepta sunt, & dicunt: sufficere virtutibus, non odisse inimicos: ceterum diligere, plus præcipi, quam humana natura patiatur* c). Docet igitur S. Doctor præceptum istud absolute impossibile æstimandum non esse: quod tamen vires naturæ morales exuperet spectata naturæ imbecillitate; possibile tamen sit saltem viribus Sanctorum propriis, seu gratiæ cœlestis opitulatione. Hac autem seclusa præceptum illud humanæ imbecillitati moraliter impossibile eum existimasse dubitari omnino nequit, prout vim verborum ejus consideranti patebit.

His jam omnibus probe pensatis, siquæ adhuc sunt, qui naturæ humanæ ita adulandum putent, ut vires juri naturali servando sufficientes, quibus legem Dei servare, & sine peccato vivere possis, eidem attribuant; his quidem consultissimum fuerit, ad interiores animi sinus excutiendos remitti. Ita enim futurum confidimus, ut cum ex ulcerosa veteris peccati plaga inordinatarum affectio-

a) Math. Cap 5. v. 44. b) De Joseph. Patriarch. Cap. 1.
c) Lib. 1. Comment. in Cap. 5. Math.

fectionum, passionumque suarum saniem manantem viderint, non solum ipsi verecundo rubore suffundantur; sed & apud alios, qui *Solonis* monitum secuti intimius semetipsos noverunt, merito se deridendos exponant; non secus ac illi Alexandri Macedonis abjectissimi olim palpones, quos Heros ille magnus ob adulatoriam sui apotheosim insigniter deridebat, simul atque profluentem ex inflicta recenti plaga cruorem aspexisset.

§. CXXIX. Neque demum omittendum est alia inter Juris naturalis præcepta, quæ ob gravem difficultatem morali potentia impleri ab homine sine gratia nequeunt, præcipue connumerandum esse primum, maximumque divinæ dilectionis mandatum, quo Deum *super omnia* diligendum esse admonemur. Enim vero amor Dei super omnia ut verus sit, atque sincerus, necesse est, ut totum hominem, & cætera ita ad Deum referat, ut vim habeat refecandi omnes cupiditates, & inordinatum sui ipsius amorem: quemadmodum aurum non est genuinum, nisi fornacem sustinere possit, quamvis actu eam non experiatur. Atqui talem actum homini lapsio moraliter esse impossibilem nullus propriæ fragilitatis conscius, puto, negabit, imo cum S. Bernardo lubens fatebitur, qui in libro de dilig. Deo Cap. 2. postquam ostendisset omnes infideles ex lege naturæ teneri diligere Deum ex toto corde &c. & *inexcusabiles esse*, si eum sic non diligant, puta propter physicam, quam habent, Deum ita diligendi potentiam; mox subjunxit: *Verum id difficile, imo impossibile est*, intellige moraliter, *suis scilicet quempiam liberive arbitrii viribus semel accepta a Deo ad Deum ex toto convertere voluntatem, & non magis ad propriam retorquere, eaque sibi tanquam propria retinere, sicut scriptum est: omnes, quæ sua sunt, querunt, & iterum: proni sunt sensus & cogitationes hominis in malum.* Contra quod plane fideles norunt, quam om-

nini

nino necessarium habeant Jesum, & hunc crucifixum. Quibus consona habet S. Thomas 1. 2. Q. 109. Art. 3. ubi ait: *Homo in statu naturæ integræ dilectionem sui ipsius referebat ad amorem Dei sicut ad finem, & similiter dilectionem omnium aliarum rerum; & ita diligebat Deum plusquam se ipsum, & super omnia. Sed in statu naturæ corruptæ homo ab hoc desicit secundum appetitum voluntatis rationalis, quæ propter corruptionem naturæ sequitur bonum privatum, nisi sanetur, per gratiam Dei.* Hæc vero utriusque S. Doctoris verba expendenti manifestum est allatas ab utroque rationes vim quoque habere comparate ad amorem Dei *super omnia*, quatenus Deus consideratur, ut *auctor naturæ*: eadem enim remanet Deum ita diligendi difficultas ob prævalentem naturæ corruptæ in malum propensionem, ob nimiam ad privatum bonum adhæSIONem, immodicamque propriorum commodorum consecrationem, quorum sacrificium, plenamque renunciationem sæpenumero exigit amor Dei, etiam solum ut *auctoris naturæ super omnia diligendi*.

§. CXXX. Atque hinc porro patet, cur scriptura, SS. Patres & Concilia, quoties Deum sine gratia diligere non posse præcipiunt, nullo inter gratiæ & naturæ auctorem facto discrimine verbis generalibus irrestrictisque passim utantur, prout eorum testimonia consideranti patebit, quæ Theologi congerunt, ad quos brevitate gratia lectores remittimus. Unde Synodus Arausiana II. maximæ, ut vidimus (§. CXXI.), in Ecclesia auctoritatis Can. 25. *Prorsus, inquit, Dei donum est diligere Deum, quæ propositio utpote indefinita, cum universali æquipolleat, idem præcul dubio significat, ac nulla ratione, nisi Deo donante, diligi Deum posse.*

Sed peculiari animadversione digna sunt, quæ post hunc Canonem continenter adjecta leguntur: *Hoc Deo pro-*

propitiante prædicare debemus & credere, quod per peccatum primi hominis ita inclinatum, & attenuatum fuerit liberum arbitrium, ut nullus postea aut diligere Deum, sicut oportuit, aut credere in Deum, aut operari propter Deum, quod bonum est, possit, nisi gratia eum, & misericordia divina prævenierit. Inde vero cum aliis Theologis Tournelyus recte ita arguit: — Synodus his verbis impotentiam hominis lapsi ad Deum super omnia diligendum repetit non tantum ex *supernaturalitate* actus, sed etiam ex *infirmitate* liberi arbitrii per peccatum contracta: ergo impotentia illa extendenda est etiam ad amorem Dei *naturalem*, nempe ut auctoris naturæ. Certum est enim non fuisse contractam per peccatum impotentiam diligendi Deum actu supernaturali sine gratia: hæc enim impotentia jam erat ante peccatum. Contracta ergo fuit per peccatum impotentia diligendi Deum super omnia sine speciali auxilio confortante nostram voluntatem ad quærenda propria sua commoda inclinatum; adeoque jam necessarium esse speciale Dei auxilium, ut Deus super omnia diligatur - - - etiam tanquam auctor naturæ. — *)

§. CXXXI.

- *) Ita laudatus Theologus Quæst. IV. de necessitate gratiæ Art. 3. Concl. 2. Observandum vero eundem auctorem ibidem porro arguere, hanc impotentiam diligendi Deum super omnia esse *physicam*; hujus autem occasione vide, quæ jam supra (§. XCVIII. — XCIX.) notavimus, ubi ostendimus contra Tournelyum admittendam esse in homine lapsò potentiam physicam respectu legis naturalis servandæ, nunquam tamen in actum redigendam propter conjunctam moralem impotentiam: quod proinde etiam dicendum est de amore Dei super omnia, *ut auctoris naturæ*, cum & hic amor lege naturali præceptus sit. Sed illud præterea paradoxum, quod idem Sorbonicus Doctor inter objectiones in Responsione ad: *Instabis* 4. supponat liberum arbitrium ad Deum super omnia diligendum *in homine post peccatum remansisse*

quæran-

§. CXXXI. Docet præterea eadem Synodus mox laudato Canone: neminem sine gratia *aut diligere Deum, sicut oportet, aut credere in Deum posse.* At certe qui Deum ut auctorem naturæ super omnia diligit, Deum, *ut oportet,* diligere censendus est; non secus ac qui credit in Deum ut auctorem naturæ in Deum, *ut oportet,* credit: quia credit, prout in Symbolo Apostolorum præscribitur: *Credo in unum, Deum Patrem omnipotentem, Creatorem cæli & terræ.* Aut dicemusne Apostolos alium, quam oporteat, credendi modum præscripsisse? Quid autem exterius profitemur, cum dicimus: *Credo in Deum Patrem omnipotentem &c.*? Augustinum respondentem audiamus: *credendo, inquit, amare, credendo diligere, credendo in Deum ire a).* Quare si credendo in Deum, ut Creatorem cæli & terræ, adeoque ut *auctorem naturæ,* in Deum credimus, *ut oportet;* consequens est, ut Deum qua auctorem naturæ super omnia diligendo, eum quoque, *ut oportet,* nos diligere fateamur, quod sine præveniente gratia fieri non posse Arausiaci Patres contestantur.

Deinde quis neget, Deum, *ut oportet,* diligere, qui eum diligit *ordinatissima charitate?* atqui vero sic diligit, qui Deum ut Creatorem & auctorem naturæ super omnia diligit: *diligamus, inquit Augustinus, in omnibus rebus Dei facere voluntatem, & Creatorem nostrum amemus in semetipso, creaturam vero in Conditorum, & sic habebimus ordinatissimam charitatem b).* At unde est nobis *charitas*

quantum ad substantiam & naturam; quamvis fateatur, per peccatum contractam fuisse *physicam* Deum ut auctorem naturæ super omnia diligendi impotentiam, adeoque *physicam* non diligendi necessitatem eum diligendi libertate concillet?

a) Tract. 29. in Joan. b) Serm. 43. de Sanctis.

ritas Dei, & proximi, ait rursus S. Doctor, nisi ex Deo & nam si non est ex Deo, sed ex hominibus; vicerunt Pelagiani; si autem ex Deo: vicimus Pelagianos a). Ac proinde Pelagianis palmam cedant, oportet, qui se Deum ut naturæ auctorem super omnia diligere viribus suis posse gloriantur.

§. CXXXII. His potissimum accedit definitio Synodi Trid., quæ Canones Arausicanos ex S. Augustini doctrina depromptos (§. CXXI.) secuta, Sess. 6. Can. 3. si quis, inquit, dixerit, sine præveniente Spiritus sancti inspiratione, atque ejus adjutorio hominem credere, sperare, diligere, aut pænitere posse sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur, anathema sit. Igitur juxta hunc Canonem Deum, ut oportet, diligi sine gratia non posse, est articulus fidei; sed qui Deum ut auctorem naturæ super omnia diligit, reapse eum diligit, ut oportet (§. præced). Nam is, ut oportet, Deum diligit, qui bene utitur creaturis & bene convertitur ad summum bonum; at certe hoc facit, qui Deum creatorem omnium super omnia diligit: ait enim S. Augustinus Enchirid. Cap. 25.: Dei mandata fieri ut oportet, cum referuntur ad diligendum Deum, & proximum propter Deum: & rursus Cap. 121. nisi, inquit, omne præceptum referatur ad charitatem, id est ad Deum ceu objectum & finem charitatis, quam Deus diffundit per Spiritum sanctum in cordibus nostris; ut si vel timore pænæ, vel aliqua intentione carnali fiat -- non sit quemadmodum fieri oportet. Igitur si diligatur Deus propter Deum, ita ut omnia alia referantur in ipsum velut summum bonum, quod utique facit, qui Deum Creatorem super omnia diligit; jam hoc ipso Deus diligitur, ut oportet, nempe amore casto & ordinato. Porro per definitionem Tridentini Deus ut oportet diligi nequit

M

fine

a) De grat. & lib. arbitr. Cap. 18.

sine præveniente gratia — ergo nec sine hac super omnia diligere Deum posse ut auctorem naturæ ex laudato Canone, qui propterea inter Deum ut auctorem naturæ, & gloriæ nullum discrimen facit, evidenter consequitur.

§. CXXXIII. Neque effugies, si dicas: homo naturaliter agnoscit Deum esse summum bonum, ac proinde super omnia amabile; poterit ergo potentia morali sic eum naturaliter diligere. Nam juxta S. Thomam: *natura humana magis est corrupta per peccatum, quantum ad appetitum boni, quam quantum ad cognitionem veri a*). Deinde virtutes intellectuales non pugnant contra cupiditates & passiones, sicut virtutes morales. Et sane, quæ est ad rem prorsus opportuna doctiss. *Contensonii* observatio; si voluntatis vires sufficiunt, ut Deum lumine naturæ notum caste, id est super omnia, & propter ipsum, diligat; eadem voluntas Deum auctorem supernaturalem semel per fidem cognitum sine gratiæ adjutorio diligere super omnia poterit. Nam quod Deus sit auctor supernaturalis, non addit difficultatem amori, sed potius facilitatem auget, & voluntatem ad diligendum magis, magisque allicit, cum majorem objecti amabilitatem proponat. Unde ibidem recte concludit; ex hac sententia sequi: quod omnis peccator fidelis, sine nova gratia, Deum ut gratiæ auctorem super omnia diligere posset; quod omnino a veritate alienum est. b) cum id ipsum ne quidem de fidelibus justis dici vero possit propter conditionem status naturæ humanæ; quæ quidem licet per gratiam, (puta habitualem) sanetur quantum ad mentem; remanet tamen in ea corruptio, & infectio quantum ad carnem — — — Et ideo necesse est nobis ut a Deo dirigamur, & protegatur, inquit S. Thomas. c).

§. CXXXIV.

a) 1. 2. Quæst. 109. Art. 2. ad 3. b) Lib. 3. Diss. 2.
Cap. 1. c) Cit. Quæst. Art. 9.

§. CXXXIV. Ergo 1) *potentia physica*, quam ad *naturalem* amorem Dei super omnia ut auctoris naturæ homini lapsæ inesse diximus (§. CXXIX.), est potentia cum *impotentia morali* conjuncta: quamvis enim in hoc statu *naturalem* hunc Dei amorem per *physicas*, quas habet, vires homo habere absolute posset; nunquam tamen futurum est, ut eum habeat propter conjunctam *gravem* difficultatem, ad quam superandam vires, quas habet voluntas, nunquam exeret, (§. LXXIX) ob nimiam ad bonum proprium, privataque studia adhæsiōnem, nec non immodicam in bona commutabilia proclivitatem (§. XLVII, &c.). Ergo 2) in hoc statu Deus ut auctor naturæ amari super omnia *morali* & *expedita* potentia nequit, nisi illa voluntatis difficultas, & memorata amoris impedimenta tollantur; tolli autem aliter nequeunt, nisi Deus eum summum & incommutabile bonum magis animum delectet: quia juxta S. Augustini psychologiæ legibus conforme principium: *quod amplius nos delectat, secundum id operemur, necesse est* a), necesse, inquam, est *necessitate morali, secundum quid, & improprie dicta*, quæ libertatem non auferit (§. LXXVII. §. LXXXIX) Atqui vero juxta eundem S. Doctorem: *Deus inspirata gratiæ suavitate per Spiritum sanctum facit magis delectare, quod præcipit, quam delectet, quod impedit* b): adeoque ut magis suave fiat, magisque delectet, *quod non sic delectabat, gratiæ Dei est, quæ hominum adjuvat voluntates* c). Ergo 3) Deus, etiam ut auctor naturæ, in statu naturæ lapsæ *morali* potentia amari super omnia nequit, nisi mediante *supernaturali* gratia, consequenter non nisi amore *supernaturali*, qui talis fit ratione principii, ex quo procedit.

M 2

§. CXXXV.

a) In exposit Epist. ad Galat. Cap. 5. b) Lib. de Spirit. & cit. Cap. 29. c) Lib. 2. de peccat. merit. 17.

§. CXXXV. Ex his demum consequitur: in præfenti statu omnem Dei amorem, quo Deus, etiam ut *naturæ auctor*, super omnia diligitur, hominem proxime vel remote ad justificationem, & ad vitam æternam promerendam disponere aut perducere. *Primo* enim, omnis qui Deum ut auctorem naturæ tanquam summum bonum super omnia amore supernaturali diligit, Deum diligit *ordinatissima charitate, quam diffundit Spiritus sanctus in cordibus nostris*, adeoque amore casto & ordinato (§. CXXXII.): sed vero omnis supernaturalis Dei amor castus & ordinatus proxime vel remote disponit ad justificationem, sicut perducit ad *coronam gloriæ, quam promissi Deus diligentibus se* a) utique amore casto, & ordinato; ergo &c. 2) *Amor Dei, quo pervenitur ad Deum, quique non est nisi a Deo Patre per Jesum Christum in Spiritu sancto*, ut loquitur Augustinus, sine dubio ad justificationem disponit. Atqui juxta eundem S. D. talis est amor Dei, ut auctoris naturæ: nam continenter addit: *Per hunc amorem Creatoris bene quisque etiam utitur creaturis, sine hoc amore Creatoris nullus bene utitur creaturis* b): ergo &c. 3) Supernaturalis actus contritionis, quo quis detestatur peccatum, quatenus est offensa *Creatoris*, ceu summi, & incommutabilis boni super omnia amabilis, sine dubio ad justificationem disponit: ergo etiam actus amoris, quo Deus *Creator*, ceu summum bonum super omnia diligitur; utpote qui in dicto contritionis actu includitur, quique in hoc statu, morali potentia haberi sine gratia nequit, adeoque ratione principii, a quo procedit, supernaturalis est (§. præced.), ad justificationem æque disponit.

§. CXXXVI. Inde rursus instauratur argumentum ex Synodo *Arausicana* & *Tridentina* paulo ante deprom-

a) Jac; 1. b) Lib. 4. contra Julian. Cap. 3.

promptum. Enim vero ex propria adversariorum interpretatione, dum utraque Synodus definit, neminem sine gratia diligere Deum posse, *ut oportet*, istud intelligi debet de dilectione Dei supernaturali, quæ disponit ad justificationem; sed vero per proxime demonstrata, dilectio Dei, qua Deus *ut auctor naturæ* super omnia diligitur, in hoc statu nequit esse nisi supernaturalis, & per eam homo reapse ad justificationem disponitur: ergo quum per Synodos illas definitum sit, Deum sine gratia diligi non posse *sicut oportet*: hoc ipso etiam definitum esse consequitur, super omnia diligi Deum sine gratia non posse etiam *ut auctorem naturæ*.

Atque ex his demum patet haud immerito scripsisse *Esium*: *contrariam huic propositioni doctrinam pertinere ad hæresim Pelagianam, etiam ex ea parte, qua Deum ut auctorem naturæ dicit posse sine gratia à nobis super omnia diligi. Siquidem conciliorum, & Patrum sententiæ generales sunt, nec distinctionem, qua hic utuntur auctores diversæ opinionis, admittunt. Rationes quoque generaliter concludunt, a) Unde etiam Bellarminus, postquam docuisset: non posse Deum, nisi ope ejus diligi, neque ut auctorem naturæ - - - subdit: atque hanc non dubitamus sententiam esse S. Augustini; imo etiam Scripturarum, & Conciliorum; quidquid aliqui minus considerate in hac parte scripserint b). Denique Soto, quum retulisset argumentum, quo nonnulli utebantur ad probandum, posse Deum ut finem naturalem a nobis super omnia diligi naturaliter: hoc inquit, *revera & absolum est christianis auribus, & præter rationem collectum. c).**

M 3

CA-

a) In Lib. 2. Dist. 26. §. 38. prope finem b) Lib. 6. de grat. & Lib. arb. Cap. 7. c) Lib. 1. de nat. & grat. Cap. 22.